2-ŞÖBA · ÇORVAÇILIK VA HAYVONLAR MAHSULDORLIGI

HÁWIZ BALIQSHILIĠI MENEN SHUĠILLANATUĠIN XOJALIQLARDA INTENSIV AZIQLANDIRIW ESABINAN ÓNIM JETISTIRIWDI JEDELLESTIRIW

Samarqand mámleketlik veterinariya medicinası, sharwashılıq hám biotexnologiyalar universiteti Nókis filialı magistrantları S.A.Xodjamuratova, N.Y.Qazakbaev

Ilimiy basshı: A.M.Joldasbaev, biologiya ilimleri filosofiya doktorı (PhD).

DOI 10.66073/ReFocus-Conf/1311098

NASHR SANASI 13.11.2026 · Nukus

SAHIFALAR 478–480

NASHR HAMKORI Research Focus
ISSN 2181-3833

IQTIBOS UÇUN Qazakbaev N.Y., Xodjamuratova S.A., Joldasbaev A.M. Háwiz baliqshiliĠi menen shuĠillanatuĠin xojaliqlarda intensiv aziqlandiriw esabinan ónim jetistiriwdi jedellestiriw // Veterinariya meditsinasi va çorvaçilikdagi dolzarb muammolar va ularning yeçimlari: xalqaro ilmiy va ilmiy-texnik anjuman materiallari. – Nukus, 2026. – B. 478–480. – DOI: 10.66073/ReFocus-Conf/1311098

ANNOTACIYA Bul teziste háwiz balıqshılıq xojalıqlarında karp balıqların intensiv azıqlandırıw arqalı ósiriw nátiyjeliligin arttırıw máselesi kórip shıĠıladı. Sazan (*Cyprinus carpio L.*) balıĠınıń biologiyalıq ózgeshelikleri, azıqlanıw talapları, jasına hám salmaĠına qarap azıqlandırıw normaların belgilew, jasalma granullı azıqlardan paydalanıw, suw ortalıĠınıń sapasın baqlaw hám azıq sarıplaw koefficientin esaplaw máselelerine itibar qaratıladı.

TAYANISH SÓZLER háwiz balıqshılıĠı, sazan, intensiv azıqlandırıw, balıq ónimdarlıĠı, granullı azıq, protein, azıq sarpı koefficienti, suw sapası, akvakultura.

АННОТАЦИЯ В данном тезисе рассматривается вопрос повышения эффективности выращивания карпа в прудовых рыбоводческих хозяйствах путем интенсивного кормления. Уделяется внимание биологическим особенностям карпа (*Cyprinus carpio L.*), его потребностям в питании, установлению норм кормления в зависимости от возраста и веса, использованию искусственных гранулированных кормов, контролю качества водной среды и расчету коэффициента расхода корма.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА прудовое рыбоводство, сазан, интенсивное кормление, рыбопродуктивность, гранулированный корм, протеин, коэффициент расхода корма, качество воды, аквакультура.

ABSTRACT This thesis examines the issue of increasing the efficiency of carp cultivation in pond fish farms through intensive feeding. Attention is paid to the biological characteristics of the carp (*Cyprinus carpio L.*), its nutritional requirements, the establishment of feeding rates depending on age and weight, the use of artificial granulated feed, water quality control, and the calculation of feed consumption coefficients.

KEYWORDS pond fish farming, carp, intensive feeding, fish productivity, granulated feed, protein, feed consumption ratio, water quality, aquaculture.

Kirisiw: Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2022-jıl 7-iyundaĠı PQ-307-sanlı "2022-2026-jıllarda Ózbekstan Respublikasınıń innovaciyalıq rawajlanıw strategiyasın ámelge asırıw boyınsha shólkemlestiriw ilajları haqqında"Ġı qararına tiykarlanıp ishki suw

basseynlerinde balıqshılıqtı intensiv usılda rawajlandırıw áhmiyetli máselelerden biri esaplanadı. [1]

Respublikamız xalqınıń azıq-awqat ónimlerine bolǵan talabın qanaatlandırıwda tiykarınan onıń muǵdar kórsetkishine ǵana emes, al xalıqtıń salamatlıǵın támiyinleytuǵın sapa kórsetkishine de úlken itibar berilmekte. Bul aktual máseleniń sheshiminde balıq hám balıq ónimleriniń ornı úlken bolıp tabıladı.

Insanlardıń haywanat dúnyası esabınan qabıl etetuǵın beloklardıń 18-20% suwda jasawshı organizmlerge, tiykarınan balıqlarǵa tuwra keledi. Balıq

quramında basqa sharwa haywanlarınıń góshiniń quramındaǵı barlıq azıqlıq elementler ámelde bolǵan halda, olardıń adam organizmi tárepinen as sińiriw dárejesi joqarı bolıp tabıladı.

Izertlewdiń maqseti – háwiz sharayatında sazan balıǵın intensiv azıqlandırıw usılların úyreniw, azıqlandırıwdıń balıq ósiwine tásirin bahalaw hám xojalıqlarda balıq ónimdarlıǵın arttırıw bolıp tabıladı.

Izertlewdiń obekti. Tájiriybeler Nókis rayoninda jaylasqan "Nukus Agro Fish" JSHJde, hám oǵan qarasli rayondaǵı 20 gektarlı jasalma suw háwiziinde ótkeriledi. Tájiriybe maydanlarında tájiriybeler anıq hám tuwri alıp barılıwı ushın aldi menen ana balıqlar tańlap alınadı. Alınǵan ana balıqlar atalandirilip, belgilengen joybar boyınsha, Nókis rayonı háwizlerine hám máwsimlik háwizlerge jaylastırıladı. Bunda barlıq balıqlar birdey waqıtta obektlerge jaylastırıladı.

Keyingi rawajlanıw yaǵnıy ekzogen azıqlandırıw hár túrlı sharayatta, bir azıq penen azıqlandiriladi. Izertlew dawamında hár túrlı suw háwizleri sharayatındaǵı jergilikli balıq túrleriniń sırtqı faktorlar tásiri hám morfobiologiyaliq kórsetkishleri uyreniledi.

Izertlew nátiyjeleri. Intensiv azıqlandırıwdı shólkemlestiriwde balıqlardıń jasına, túrine hám fiziologiyalıq jaǵdayına sáykes azıqlıq racionın tańlaw zárúr. Azıq quramında protein, maylar, uglevodlar, vitaminler hám mineral zatlardıń jeterli bolıwı balıqlardıń ósip-rawajlanıwına unamlı tásir kórsetedi. Azıqtı belgilengen norma boyınsha hám waqtında beriw onıń ózlestiriliwin jaqsılap, azıq shıǵının azaytıwǵa járdem beredi. Sonıń menen birge, suwdaǵı kislorod muǵdarı, temperatura hám basqa da gidroximiyalıq kórsetkishlerdi baqlap barıw balıqlardıń ónimdarlıǵın arttırıwda áhmiyetli faktor bolıp tabıladı.

Biz ótkergen izertlew jumısımızǵa ulıwma awırlıǵı 225 gr, ortasha awırlıǵı 6,1 gr bolǵan (*Cyprinus carpio L.*) balıq shabaqlarınan 40 dana alınıp, kólemi 1000 litrli basseynde ósiriw jumısları ámelge asırıldı. Ekinshi basseynimizge 38 dana sazan shabaqları jetistirildi. Balıqlardı awlawda arnawlı aw qurallarınan paydalanıldı. Tájiriybe procesinde balıq shabaqlarınıń biologiyalıq ólshemleri hár 15 kúnde ólshep barıldı. Birinshi basseynde salmaq ólshew procesinde 30 kúnde balıq shabaqları ortasha 52,3 grammdı quraydı. Ekinshi márte basseyndegi balıqlardı 60 kúnnen soń ólshegenimizde ortasha awırlıǵı 163,1 gr bolǵanlıǵı anıqlandı. Ekinshi basseynde ortasha awırlıǵı 6,3 gr bolǵan 38 dana, ulıwma awırlıǵı 239,4 gr bolǵan shabaqlar baqlandı. Baqlaw dawamında balıqlardıń biologiyalıq ólshemleri alıw nátiyjesi boyınsha 30 kún ishinde 43.5 gr, 60 kúnnen soń 140.2 gr bolǵanı baqlandı. Ótkerilgen tájiriybe dawamında eki basseynde de balıqlardı dene salmaǵına salıstırǵanda 3% ten kúnine 5 ret birinshi basseyn shabaqları ushın arnawlı islep shıǵarılǵan sapalı aralas jem menen azıqlandırıldı. Ekinshi basseyndegi shabaqlar jergilikli aralas jemler menen azıqlandırıldı. Basseynlerdegi suwdıń pH kórsetkishi 7-7,2 di quraydı. [2]

1-keste. Intensiv azıqlandırıw esabınan ónimdi jetistiriwdi jedellestiriw kórsetkishleri

№	Háwizler	Ortasha salmaq			Uzunlıǵı (sm)	Sarıplanǵan azıq (kg)	Suw temperaturası $0^{C.}$	Tirishiligi (%)
		Tájribe baslanǵanda	Tájribe tamamlanǵanda					
		Dáslepki awırlıq (gr)	Tájribe dawamıylıǵı hám awırlıǵı (gr)					
			30 kún	60 kún				
1	1-háwizde	6,1	52,3	163,1	21,3	4	22-24	99
2	2- háwizde	6,3	43,5	140,2	19,7	5,3	22-24	97

Sazan balıqların hár qıylı azıqlar menen ósiriw boyınsha tájiriybeler nátiyjesi sonı kórsetti, ekinshi basseynge salıstırǵanda birinshi basseyndegi asırılǵan balıqlar 22,9 g qosımsha ónim alıw múmkin ekenligi anıqlandı. Bunda balıq shabaqlarınıń ortasha salmaǵı 60 kún ishinde 6,1 grammnan 163,1 grammǵa shekem kóterilgen. Ortasha sutkalıq salmaq artıwı 2,7 g di quradı. Balıqlardıń ósiw pátiniń joqarılıǵı tájiriybe procesinde suw ortalıǵınıń azıqlıq bazasınan maksimal paydalanılıwı menen túsindiriledi. Bunda karp balıǵı basseyn diywallarında toplanıp qalǵan patas azıqlıq qaldıqların jew arqalı ósiw tezligin jaqsılaydı, sonday-aq suw ortalıǵınıń sanitariyalıq jaǵdayınıń jaqsılanıwın támiyinleydi. [3]

Juwmaq. Háwiz balıqshılıǵında intensiv azıqlandırıw texnologiyasın durıs qollanıw balıqlardıń ósiw tezligin arttırıw, azıq-awqat jumsalıwın optimallastırıw hám xojalıqlarda balıq ónimdarlıǵın joqarılatıw imkaniyatın beredi. Sonlıqtan háwiz xojalıqlarında ilimiy tiykarlanǵan azıqlandırıw normaların engiziw hám suw sapasın úzliksiz baqlaw maqsetke muwapıq.

ÁDEBIYATLAR DIZIMI

1. PF 2017 yil 1 maydagi PQ-2939-sonli qarori
2. Методы исследования пресноводных рыб Пермь 2003 –С 23-25
3. Камилов Б.G., Курбанов Р.В. Рыболовство (карп в Узбекистане разведение рыбы). — Т., 2009
4. Komilov, B. G. Ózbekistonda karp baliqlarini köpaytirish. Özbekistonda karpsimon baliqlar urchitilishi. 2003

 https://doi.org/10.66073/ReFocus-Conf/1311098